Lietas arhīva Nr. AA43-1054-23/2
ECLI:LV:ADAT:2023:1213.A420269721.18.S

ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420269721
Lietvedības Nr.AA43-1054-23/2

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2023.gada 13.decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Una Mihailova, tiesneši Agris Dreimanis un Karina Krastiņa rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. C/ pieteikumu par Ministru kabineta 2021.gada 9.oktobra rīkojuma Nr.720 ,,Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" 5.3.apakšpunkta atzīšanu par prettiesisku, sakarā ar /pers. C/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 6.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ministru kabinets 2021.gada 9.oktobrī izdeva rīkojumu Nr.720 ,,Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (turpmāk – Rīkojums), kura 5.3.apakšpunktā ir noteikts, ka valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieki un amatpersonas no 2021.gada 15.novembra savus darba pienākumus var veikt, ja viņiem ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts.

[2] Pieteicēja /pers. C/ vērsās ar pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā, lūdzot atcelt Rīkojuma 5.3.apakšpunktu attiecībā uz pieteicēju, turpmāk norādīto argumentu dēļ.

[2.1] Rīkojuma 5.3.apakšpunkts uzliek pienākumu no 2021.gada 15.novembra uzrādīt darba devējam Covid-19 vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, kas savukārt nozīmē pakļaut sevi vakcinācijai vai inficēšanās riskam, lai iegūtu sertifikātu. Atsakoties pakļaut sevi šīm darbībām, pieteicēja tiks vai nu atstādināta no darba uz laiku līdz trīs mēnešiem (nesaņemot darba samaksu), vai pakļauta dīkstāvei bez darba samaksas. Tāpat pieteicējai var tikt uzteikts līgums un viņa tiks atbrīvota no darba vai viņa būs spiesta vienoties ar darba devēju par darba tiesisko attiecību pārtraukšanu. Visos minētajos gadījumos pieteicēja tiks atstāta bez darba samaksas, atņemot iespēju sevi uzturēt.

[2.2] Rīkojuma anotācijā nav minēts epidemioloģiskās drošības pamatojums valsts un pašvaldību institūciju darbiniekiem un amatpersonām. Pieņemot Rīkojuma 5.3.apakšpunktu, ir pārkāpts likuma ,,Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4.panta pirmajā daļā noteiktais deleģējums.

[2.3] Latvijā nevienā no spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, kas izdoti saistībā ar Covid-19 pandēmiju, nav noteikts, ka personai, kurai medicīniskas iejaukšanās dēļ nodarīts pārmērīgs kaitējums, ir tiesības saņemt taisnīgu kompensāciju.

[2.4] Saskaņā ar Eiropas Komisijas īstenošanas lēmumiem četrām Covid-19 vakcīnām, kurām Eiropas Savienības tiesiskajā telpā ir izsniegta tirdzniecības atļauja ar nosacījumiem, joprojām nav visaptverošu klīnisko datu un joprojām ir nepieciešami papildu dati. Pieteicēja nav gatava piekrist un pati uzņemties atbildību par medicīnā vēl līdz galam neizpētīta un nezināma satura medikamenta ievadīšanu savā organismā. Līdz ar to Rīkojuma 5.3.apakšpunkts ir absolūti nepamatots, prettiesisks un diskriminējošs.

[2.5] Pieteicēja savā darba vietā Lauku atbalsta dienesta Centrālās pārvaldes Informācijas departamentā veic klienta apkalpošanas speciālistes amata pienākumus. Pašreiz, pildot savus amata pienākumus, sabiedrības labā tiek nodrošinātas šādas funkcijas klientu apkalpošanai tikai attālināti un šādā veidā iespējams darbu turpināt.

[2.6] Pieteicēja uzskata, ka viņai ir tiesības brīvi izvēlēties, kādus medikamentus lietot, un medikamentu lietošanas vai nelietošanas fakts nedrīkst kļūt par priekšnosacījumu tam, vai viņa drīkst vai nedrīkst pildīt savus amata pienākumus.

[2.7] Rīkojuma 5.3.apakšpunktā noteiktais pienākums ir neatbilstošs, jo valstī noteiktajās epidemioloģiskajās prasībās nav pamatots, kāpēc tieši valsts un pašvaldību institūciju darbiniekiem un amatpersonām aizliegts pildīt darba pienākumus bez vakcinācijas un pārslimošanas sertifikāta, bet pārējiem darba devējiem ir atļauts izvērtēt epidemioloģiskās drošības apstākļus.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicējas pieteikums noraidīts. Spriedumā norādīti turpmāk minētie motīvi.

[3.1] No pieteicējas argumentiem tiesa secināja, ka, pieteicējas ieskatā, Ministru kabinets, izdodot Rīkojuma 5.3.apakšpunktu, nav ievērojis tiesiskuma, vienlīdzības un samērīguma principus. Ievērojot, ka šie principi savā starpā ir cieši saistīti, tiesa to piemērošanā būtiskos aspektus vērtēja kopsakarā citu ar citu.

[3.2] Tiesa, atsaucoties uz Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversmes) 96., 106, 111. un 116. pantu, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pantu un uz Satversmes tiesas praksē atzīto, secināja,

ka, konstatējot tiesību ierobežojumu, jānoskaidro, vai šāds ierobežojums ir attaisnojams, proti: 1) vai pamattiesību ierobežojums noteikts ar likumu; 2) vai ierobežojumam ir leģitīms mērķis; 3) vai ierobežojums atbilst samērīguma principam jeb vai izraudzītie līdzekļi ir samērīgi ar ierobežojuma leģitīmo mērķi.

[3.3] Izvērtējot likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli". 2.panta un 5.panta pirmās daļas regulējumu, tiesa secināja, ka Ministru kabinets ir kompetents izsludināt ārkārtējo situāciju.

[3.4] Rīkojuma 5.3.apakšpunkts valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbiniekiem un amatpersonām, kam nav pārslimošanas sertifikāta, darba pienākumu veikšanai paredz netiešu pienākumu vakcinēties. Rīkojums ir pamatots ar likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4. un 8.pantu, kā arī Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta otro daļu. Tiesa secināja, ka likumā ir paredzēts pilnvarojums Ministru kabinetam izsludināt papildu obligāto vakcināciju.

[3.5] Tiesa no publiski pieejamās informācijas konstatēja, ka Saeima 2021.gada 14.oktobra sēdē nolēma atbalstīt Ministru kabineta lēmumu izsludināt ārkārtējo situāciju no 2021.gada 11.oktobra līdz 2022.gada 11.janvārim, lai apturētu straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazinātu novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību, atbilstoši Rīkojumā noteiktajam (*https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs_lmp.nsf/0/E1ADEA9A00B2EA9BC225876E004601EB?OpenDocument*). Tādējādi tiesa secināja, ka likuma atrunas princips ir ievērots un pamattiesību ierobežojums noteikts saskaņā ar likumu.

[3.6] Vērtējot to, vai pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis, tiesa noskaidroja, vai tā pamatā ir apstākļi un argumenti, kādēļ tas vajadzīgs, proti, vai ierobežojums ticis noteikts svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad.

[3.6.1] Tiesa, izvērtējot likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" regulējumu, Rīkojuma anotāciju, Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus, tiesību akta projekta „Grozījumi noteikumos Nr.662" anotāciju, secināja, ka ierobežojuma mērķis ir veicināt darbinieku (amatpersonu) vakcināciju, lai nodrošinātu pēc iespējas drošus darba apstākļus. Jo darba apstākļi būs drošāki, jo mazāk personu saslims, tādējādi tiks veicināts gan mērķis apturēt straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi, gan mērķis nodrošināt svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību.

[3.6.2] Tiesa secināja, ka ierobežojumam ir leģitīms mērķis – neatliekama sociāla vajadzība aizsargāt citu cilvēku tiesības – sabiedrības epidemioloģiskās drošības aizsardzība, kas saistās ar infekcijas izplatības ierobežošanu un secīgi ar tiesībām saņemt atbilstošu veselības aprūpi, kas, pieaugot ar Covid-19 stacionēto pacientu skaitam, ir ierobežotas, vienlaikus sabiedrības interesēs arī nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību.

[3.7] Tiesa konstatēja, ka pieteicēja pēc būtības nav iebildusi pret nepieciešamību sasniegt Rīkojuma leģitīmo mērķi. Viņas iebildumi pamatā ir vērsti uz vienu no mērķa sasniegšanai izvēlētajiem līdzekļiem – ierobežojumu valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbiniekiem un amatpersonām veikt savus darba pienākumus bez vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta.

[3.8] Tiesa konstatēja, ka, novērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, ir jāpārbauda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu. Ja, izvērtējot tiesību normu, tiek atzīts, ka tā neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, tā neatbilst arī samērīguma principam (*sk. Satversmes tiesas 2007.gada 16.maija sprieduma lietā Nr.2006-42-01 11.punktu, 2015.gada 21.decembra sprieduma lietā Nr.2015-03-01 25.punktu*).

[3.9] Pieteicēja apšaubīja, ka vakcinācija ir piemērots līdzeklis mērķa sasniegšanai, norādot, ka vakcīna nepasargā no saslimšanas un arī vakcinētas personas var būt vīrusa pārnēsātājas, ņemot vērā arī jaunu variantu parādīšanos. Tiesa, izvērtējot zinātnisko literatūru, atzina, ka tā kopumā apliecina, ka vakcinācija samazina infekcijas izplatību, kā arī hospitalizācijas un nāves risku. No tajā norādītā var secināt, ka vakcinācija aizsargā gan personu pašu, gan šīs personas līdzcilvēkus. Ņemot vērā minēto un Slimību profilakses un kontroles centra sniegtos datus par saslimstību, tiesa atzina, ka vakcinācija ir piemērots līdzeklis rīkojuma leģitīmo mērķu sasniegšanai. Tiesa konstatēja, ka Ministru kabinets ir ņēmis vērā aktuālo situāciju un zinātnes atziņas, ierobežojumus atvieglojot tiklīdz tas ir bijis iespējams. Savukārt līdz pat brīdim, kad Rīkojums zaudēja savu spēku, vakcinācija bija piemērots līdzeklis Rīkojuma leģitīmo mērķu sasniegšanai.

[3.10] Attiecībā par pieteicējas norādītajām iespējām savus darba pienākumus (/darbavieta/) veikt pilnībā attālināti tiesa norādīja, ka arī attālināti strādājošie nav pilnībā atrauti no pārējiem sabiedrības locekļiem un, visticamāk, neuzturas visu laiku tikai savas mājsaimniecības robežās. Līdz ar to pat ārpus darba vides, katru reizi pametot savu mājsaimniecību vai savas mājsaimniecības robežās kontaktējoties ar citiem, kuri to pamet, pieteicēja pakļauj sevi iespējamam riskam inficēties ar Covid-19 un saslimt, kā rezultātā var iestāties darbnespēja (ilgstoša), kā arī pastāv iespēja izplatīt infekciju tālāk – citām personām. Pieteicējas gadījumā viņas bijušais darba devējs (/nosaukums/) ir norādījis, ka /struktūrvienība/klientu apkalpošanas speciālista amata aprakstā ir uzdevumi, kurus jāveic tiešā saskarē ar klientiem tikai klātienē. Konkrētajos apstākļos tiesa nekonstatēja, ka Rīkojuma leģitīmo mērķi tikpat efektīvi varēja sasniegt arī ar pieteicējas norādītajiem mazāk ierobežojošajiem līdzekļiem.

[3.11] Pieteicējas norādīja uz riskiem, ko veselībai var radīt vakcīnas, ņemot vērā, ka to tirdzniecības atļauja ir piešķirta ar nosacījumu. Viņas ieskatā, joprojām nav visaptverošu klīnisko datu, tādēļ nepieciešami papildu dati par vakcīnām. Tiesa secināja, ka Rīkojuma 5.3.apakšpunktā paredzētais pienākums vakcinēties ir noteikts saskaņā ar likumu, tam ir leģitīms mērķis un tas ir samērīgs, proti, likumdevēja lietotie līdzekļi bija piemēroti un nepieciešami leģitīmā mērķa

sasniegšanai, kā arī šo mērķi nevarēja sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Proti, labums, ko ieguva un iegūs sabiedrība, nosakot vakcinēšanās pienākumu, ir lielāks par pieteicējas pamattiesību ierobežojumu.

[3.12] Pieteicēja uzskata, ka atšķirībā no privātajā sektorā nodarbinātajiem ir diskriminēta, jo viņai kā valsts institūcijas darbiniecei aizliegts pildīt darba pienākumus bez vakcinācijas un pārslimošanas sertifikāta, bet pārējiem darba devējiem ir atļauts izvērtēt epidemioloģiskās drošības apstākļus. Tiesa konstatēja, ka pieteicējas norādītie apsvērumi ir vērtējami līdztiesības principa, nevis diskriminācijas aizlieguma principa kontekstā. Savukārt tiesa jau iepriekš spriedumā ir vērtējusi valsts un pašvaldību institūcijās strādājošo darba specifiku, kā arī šo ierobežojumu mērķi un atbilstību, nonākot pie secinājuma, ka pienākums vakcinēties bija samērīgs ar epidemioloģisko situāciju Latvijā, kā arī stingrāku prasību noteikšana publiskā sektora darbiniekiem ir pamatota.

[3.13] Tiesa nekonstatēja, ka pieteicējas gadījumā pastāvētu kādi īpaši, netipiski apstākļi saistībā ar viņas veselības stāvokli vai objektīvas norādes uz to, ka pieteicēja būtu izslēgta no vīrusa pārneses ķēdes.

[4] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību, norādot tajā pieteikumā un turpmāk minētos argumentus.

[4.1] Ministru kabinetam Rīkojuma izdošanas brīdī nebija ar likumu pamatotas tiesības izdot šādu administratīvo aktu.

[4.2] Nosakot obligātu priekšnosacījumu personām darba pienākumu veikšanai uzrādīt vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, nepieciešami pārliecinoši pierādījumi tam, ka vakcinācija vai pārslimošana tiešām nodrošinās svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību.

[4.3] Tiesa ir izdarījusi apsvērumus, kādēļ Rīkojumam ir leģitīms mērķis, taču nekur nav atrodams leģitīmā mērķa pamatojums tam, kāpēc ar Rīkojuma 5.3.apakšpunktu tiek ierobežotas tieši valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieku un amatpersonu, tostarp pieteicējas, tiesības.

[4.4] Tiesa nav devusi arī skaidrojumu tam, kādu labumu iegūst sabiedrība, ja ar Rīkojuma 5.3.apakšpunktu tiek liegtas tiesības strādāt un gūt ienākumus tieši valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbiniekiem un amatpersonām, un tieši pieteicējai, kā arī tam, vai leģitīmo mērķi un sabiedrības labumu nevarēja gūt ar mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kas būtu samērīgi.

[4.5] Prakse pierāda, ka vakcīna nebija visefektīvākais veids.

[4.6] Aizliegtais kritērijs šajā gadījumā varētu būt diskriminācijas aizliegums pēc attiecīgu medicīnisku manipulāciju neveikšanas vai zāļu nelietošanas.

[4.7] Apelācijas sūdzībai pievienotajos papildu paskaidrojumos pieteicēja norāda uz vakcinēšanās blakusparādībām un to bīstamību veselībai, kā arī Latvijai pieejamajām alternatīvām vakcinācijai, lai varētu ārstēt pacientus, kas inficējušies ar Covid-19 gan vieglai, gan smagai saslimšanas gaitai.

[5] Ministru kabinets paskaidrojumos par apelācijas sūdzību norādīja, ka tas neatzīst apelācijas sūdzību. Ministru kabinets uzskata, ka apelācijas sūdzībā nav norādīti no tiesību viedokļa būtiski jauni argumenti, kas nav vērtēti pirmās instances tiesas spriedumā. Apelācijas sūdzībā nav norādīti kādi specifiski, īpaši apstākļi, kas attiektos tieši uz pieteicēju un kuru dēļ attiecībā uz viņu Rīkojuma 5.3.apakšpunkts būtu atzīstams par prettiesisku.

Motīvu daļa

[6] Izvērtējusi lietā esošos pierādījumus un procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas apelācijas sūdzība ir nepamatota un pieteikums ir noraidāms.

[7] Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, tiesa spriedumā ir pareizi interpretējusi un piemērojusi tiesību normas, tiesas spriedumā norādītā motivācija ir pareiza un pietiekama, tādēļ apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, un apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, izvērstāku argumentu izklāstu nenorādot.

Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesas spriedumā pamatā ir izvērtēti visi pieteicējas apelācijas sūdzībā norādītie argumenti. Apgabaltiesa atkārtoti nenorāda motivāciju apelācijas sūdzībā minēto argumentu noraidīšanai, kuru noraidīšanai ir sniegta motivācija pirmās instances tiesas spriedumā. Papildus apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[8] Rīkojuma 5.3.apakšpunkts ārkārtējās situācijas laikā paredzēja valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbiniekiem un amatpersonām priekšnoteikumu darba pienākumu veikšanai – vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta esību. Tādējādi valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbiniekiem un amatpersonām, kuriem nav pārslimošanas sertifikāta, bija noteikts netiešs pienākums vakcinēties, paredzot šāda pienākuma neizpildes sekas – liegumu veikt darba pienākumus.

Lietā ir strīds par to, vai Rīkojuma 5.3.apakšpunkts attiecībā uz pieteicēju ir bijis tiesisks un pamatots. Pieteicēja uzskata, ka Rīkojuma 5.3.apakšpunkts nepamatoti ierobežoja viņas Satversmē garantētās tiesības uz brīvību un darbu (Satversmes 94.pants un 106.panta pirmais teikums).

[9] Saskaņā ar Satversmes tiesas praksi, lai privātpersonas tiesību ierobežojumu atzītu par leģitīmu, nepietiek, ka tas ir pienācīgi noteikts ar likumu. Tam ir jāatbilst leģitīmam mērķim, kuru valsts vēlas sasniegt, nosakot šo ierobežojumu, kā arī jāatbilst samērīguma principam (sk. piemēram, *Satversmes tiesas 2003.gada 20.maija sprieduma lietā Nr.2002-21-01 secinājumu daļas 2.punktu, 2020.gada 11.decembra sprieduma lietā Nr.2020-26-0106, 12.punktu*).

Šī shēma attiecas arī uz administratīvo procesu, tādēļ, izdodot privātpersonai nelabvēlīgu administratīvo aktu vai

veicot faktisko rīcību, likuma atrunas princips jāpiemēro kontekstā ar demokrātiskās iekārtas principu un samērīguma principu (*Biksiniece-Martinova L. Administratīvā procesa likuma 11.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs Dr.iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 175.lpp.*).

Tā kā Rīkojuma kā vispārīgā administratīvā akta pieņemšanā nevarēja tikt izvērtēta administratīvā akta ietekme uz katru konkrēto personu, apgabaltiesa uzskata, ka vispārējie Rīkojuma 5.3.apakšpunkta leģitimācijas aspekti – konkrētais cilvēktiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu un tam ir leģitīms mērķis – ir vērtējami objektīvi, nevis subjektīvi attiecībā uz katru personu, kura izvirzījusi iebildumus pret Rīkojuma 5.3.apakšpunkta tiesiskumu.

[10] Apgabaltiesa konstatē, ka Senāts 2023.gada 31.maija spriedumā Nr.SKA-364/2023 (*ECLI:LV:AT:2023:0531.A420247221.20.S*), izskatot administratīvo lietu par pieteikumu par Rīkojuma 5.3.apakšpunktu atzīšanu par prettiesisku, secināja:

1) Ministru kabinets, izdodot Rīkojuma 5.3.apakšpunktu, nav pārkāpis likumā ietverto pilnvarojumu un nav darbojies *ultra vires* (*sprieduma 11.punkts*), attiecīgi konstatējot, ka ar Rīkojuma 5.3.apakšpunktu noteiktais cilvēktiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu;

2) Ministru kabineta mērķis nodrošināt svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību ir leģitīms mērķis – tas ir vērsts gan uz citu cilvēku tiesību aizsardzību, gan demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzību (*sprieduma 20.punkts*).

Tā kā minētie Senāta secinājumi ir objektīvi un attiecas uz Rīkojuma 5.3.apakšpunktu kopumā, apgabaltiesa uzskata, ka šī tiesu prakse izmantojama administratīvo lietu izskatīšanā, kurās tiek vērtēts Rīkojuma 5.3.apakšpunkta tiesiskums.

Apgabaltiesa nekonstatē, ka pieteicēja apelācijas sūdzībā būtu norādījusi tādus argumentus, kuri nebūtu izvērtēti pirmās instances tiesas spriedumā un minētajā Senāta spriedumā.

[11] Kā norādīts Senāta 2023.gada 31.maija spriedumā Nr.SKA?364/2023, atbilstoši piesardzības principam valstij ir pienākums rīkoties operatīvi un efektīvi, lai novērstu pandēmijas radītos draudus sabiedrības veselībai. Tieši Ministru kabineta ziņā ir nodrošināt līdzsvaru starp veselības aizsardzības konstitucionālās vērtības mērķi un visām personām, kas dzīvo valsts teritorijā, piešķirto tiesību un brīvību ievērošanu. Ministru kabinets, ņemot vērā Covid-19 pandēmijas dinamiku, paredzamo vakcinācijas kampaņas tempu un jaunu, lipīgāku vīrusa variantu parādīšanos, bija novērtējis, ka joprojām pastāv ievērojams epidēmijas izplatīšanās risks. Tādējādi tieši Ministru kabinets varēja novērtēt, kāda apjoma ierobežojumus nepieciešams ieviest šādā situācijā, un izdot attiecīgu vispārīgo administratīvo aktu apdraudējuma novēršanai (*Senāta sprieduma 13., 15.punkts*).

Līdz ar to, pamatoti saskatot draudus sabiedrības veselībai, Ministru kabinetam bija pienākums nekavējoties atbilstoši rīkoties. Ministru kabineta veikto pasākumu tiesiskuma un pamatotības vērtējumu nevar ietekmēt tas, vai ieviesto pasākumu mērķi dažādu faktoru ietekmes rezultātā tika pilnībā sasniegti.

Tāpēc apgabaltiesa, pamatojoties uz pirmās instances tiesas sprieduma un minētā Senāta sprieduma secinājumiem, nevērtē pieteicējas apelācijas sūdzībās papildinājumos norādītos argumentus par pētījumiem par vakcīnu pret Covid-19 efektivitāti un to radītām blakusparādībām.

[12] Attiecībā uz pieteicējas norādītajiem apstākļiem par to, ka tiesa nav devusi arī skaidrojumu tam, kādu labumu iegūst sabiedrība, ja ar Rīkojuma 5.3.apakšpunktu tiek liegtas tiesības strādāt un gūt ienākumus tieši valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbiniekiem un amatpersonām, un tieši pieteicējai, kā arī vai leģitīmo mērķi un sabiedrības labumu nevarēja gūt ar mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kas būtu samērīgi, apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

Judikatūrā apstiprināts, ka valsts pārvaldei ir jābūt efektīvai gan no organizācijas, gan funkciju veikšanas viedokļa. Tas nozīmē arī cilvēkresursu efektīvu izmantošanu (*Senāta 2020.gada 17.marta sprieduma Nr.SKA-450 (ECLI:LV:AT:2020:0317.A420224317.17.S) 19.punkts*).

Vispārīgi vērtējot situāciju valsts pārvaldē (valsts un pašvaldību iestādēs), apgabaltiesa atzīst, ka var izveidoties situācija, ka valsts pārvaldē nodarbinātai personai, kura savus ikdienas pienākumus var veikt pilnībā attālināti, pēkšņi nākas aizvietot prombūtnē esošu darbinieku, kura pienākumus pilnībā attālināti veikt nav iespējams. Tādējādi valsts pārvaldē nodarbinātai personai ir jābūt gatavai jebkurā brīdī savus pienākumus veikt klātienē un nav pamata paļauties uz iespēju visu ārkārtējās situācijas laiku strādāt tikai attālināti. Valsts un pašvaldību institūcijas tiek veidotas, lai nodrošinātu valsts un pašvaldību funkciju izpildi un sniegtu iedzīvotājiem nepieciešamos pakalpojumus.

Attālinātā darba iespējas tikai apvienojumā ar prasību vakcinēties ir efektīvākais līdzeklis leģitīmā mērķa sasniegšanai. Konkrētajā lietā nav konstatējams, ka Rīkojuma leģitīmo mērķi tikpat efektīvi var sasniegt ar pieteicējas norādīto mazāk ierobežojošo līdzekli – tikai ar attālinātu darba pienākumu izpildi.

Senāta 2023.gada 31.maija spriedumā Nr.SKA?364/2023 atzīts, ka, vērtējot to, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām nodarīto kaitējumu, ir jāņem vērā arī ierobežojuma ilgums.

Atbilstoši Rīkojuma anotācijai šie pasākumi bija plānoti uz laika posmu no 2021.gada 8.oktobra uz trīs mēnešiem – laika posmu, kurā Ministru kabinets uzskatīja, ka pastāv būtisks epidēmijas izplatīšanās risks sakarā ar jaunu, lipīgāku vīrusa variantu parādīšanos. Konkrētais ierobežojums – pienākums vakcinēties – pieteicējai tika piemērots noteiktā laika posmā, respektīvi, ārkārtas situācijas laikā. Tādējādi Rīkojuma 5.3.apakšpunktā ietvertie priekšnoteikumu darba pienākumu veikšanai uztverami vien kā nodarbinātības pagaidu ierobežojumi.

Ņemot vērā minēto un pirmās instances tiesas spriedumā izdarīto secinājumus, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas tiesību ierobežojums bija samērīgs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307., 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. C/ pieteikumu par Ministru kabineta 2021.gada 9.oktobra rīkojuma Nr.720 ,,Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" 5.3.apakšpunkta atzīšanu par prettiesisku.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente U.Mihailova

A.Dreimanis

Tiesneši

K.Krastiņa